

Opplæringslovens kapittel 9A

Et trygt og godt skolemiljø for alle elever på Lunde 10-årige skole

Informasjon om lovverket

Innhold

Opplæringsloven kapittel 9 A – informasjon om lovverket	
Bakgrunnen for nytt kapittel 9 A	s. 03
Hovedpunkter i nytt kapittel 9 A	s. 04
Krenkelser, nulltoleranse og mobbing	s. 06
Retten til et trygt og godt skolemiljø	s. 07
Aktivitetsplikten i praksis	s. 08
Kilder	s. 11
Opplæringsloven kapittel 9 A – skolens plan	
Forskrift om ordensreglement for grunnskolene i Nome kommune	s. 13
Skolens regler	s. 17
Skolens årshjul for arbeidet med et trygt og godt skolemiljø	s. 18
Skolens forebyggende tiltak	s. 19
Aktivitetsplikten i praksis – felles plan for Nomeskolen	s. 20
Prosedyrebeskrivelse for aktivitetsplikten i Nomeskolen	s. 21
Varslingsskjema – felles mal for Nomeskolen	s. 22
Handlingsrekke i saker der mobbing er avdekket – felles plan for Nomeskolen	s. 23
Aktivitetsplan (3 deler) – felles mal for Nomeskolen	s. 25
Etterord. «Kontaktlaus», dikt av Alf Haugland	s. 28
Tilgjengelige dokumenter, tilleggsmateriell og lenker – en kort oversikt	s. 29
Opplæringsloven kapittel 9 A – skolens tilleggsdokumenter	
Skolens forståelse for §9A	s. 31
Skolens sårbarhetsanalyse	s. 33

Bakgrunnen for nytt kapittel 9 A

Mobbing er et alvorlig samfunnsproblem. På tross av mange tiltak og kampanjer de siste 20 årene for å sikre barn og unge et godt skolemiljø, har antallet elever som oppgir at de blir mobbet holdt seg høyt.

I Prop. 57 L (2016-2017) foreslo derfor regjeringen, i tråd med Djupedalutvalget i NOU 2015:2 *Å høre til*, omfattende endringer i opplæringslovens regler om skolemiljø i tidligere kapittel 9a. Departementet foreslo et nytt kapittel 9 A om skolemiljø i opplæringsloven som skal gjelde for elever i både offentlige og private skoler. Gjennom tydelig å plassere rettigheter og ansvar sa regjeringen klart ifra at mobbing i skolen ikke skal skje, det skal nytte å si ifra og regelverket skal virke for elevene.

Det nye regelverket i kapittel 9 A skal styrke rettighetene til elever som blir mobbet og deres foreldre, og være et effektivt virkemiddel mot mobbing og dårlige skolemiljøer. Departementet ønsket å lovfeste enda tydeligere krav til hva skolene skal gjøre når elever blir mobbet eller ikke har det trygt og godt på skolen. Regelverket er viktig for å sette standarder og for å plassere ansvar og plikter på skoleeier og ansatte i skolen.

Forslaget, Prop. 57 L (2016-2017) innebar en fullrevisjon av dagens kapittel 9a om skolemiljø i opplæringsloven. I et helt nytt kapittel 9 A ble det foreslått både nye regler og endringer i eksisterende. Det legges tydelige og strenge plikter på skoleeier og skoler. Det ligger en klar forventning i regelverket om at skolene skal mobilisere det forebyggende arbeidet, og vise rask og effektiv handling i enkeltsaker. Dersom skolen ikke reagerer raskt og riktig, skal elevene enkelt kunne få saken prøvd hos fylkesmannen og skoleeier kan få dagbøter. Vernet om elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø er satt i høysetet i nytt kapittel 9 A.

Departementet foreslo å videreføre elevenes tydelige rett til et trygt og godt skolemiljø og å ta inn i loven at skolen skal ha nulltoleranse mot krenkelser. Samtidig foreslo departementet å innføre en ny aktivitetsplikt for skolene.

Lovforslaget legger til rette for en fornyet og forbedret ordning der det er enklere og raskere å få hjelp. Ordningen vil dermed være et bedre sikkerhetsnett for å fange opp sakene der skolen ikke hjelper elevene raskt nok og godt nok. Departementet ville endre opplæringsloven slik at skoleeiere som ikke følger opp vedtak fra fylkesmannen eller Utdanningsdirektoratet, kan ilegges tvangsmulkt.

Departementet foreslo også å innføre en plikt for skolene til å informere elever og deres foreldre om deres rettigheter. Både elever og foreldre må kjenne til hva de kan kreve av skolen, og hvordan de kan ta saken videre dersom de mener skolen ikke oppfyller sine plikter.

Kravene til det fysiske skolemiljøet ble ikke gjennomgått i denne lovrevisjonen, og det ble ikke foreslått endringer i disse kravene nå.

Hovedpunkter i nytt kapittel 9 A

Nedenfor følger hovedpunktene i nytt kapittel 9 A i opplæringsloven.

Hvor gjelder lovverket?

Kapittel 9 A gjelder for elevene i grunnskolen og i videregående skole. Det gjelder også i skolefritidsordningen og i leksehjelptilbudet med unntak av reglene i § 9A-10 (Ordensreglementet) og § 9 A-11 (Bortvisning).

Retten til et trygt og godt skolemiljø

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. (§ 9 A-2)

Nulltoleranse mot mobbing og skolens systematiske arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og sikkerheten til elevene. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort. (§ 9 A-3)

Aktivitetsplikt

Skolens plikt til å handle i mobbesaker er skjerpet og konkretisert gjennom en ny aktivitetsplikt. Kravet i tidligere kap. 9a om enkeltvedtak ble ikke videreført i nytt kap. 9 A.

Skolen har plikt til å.....

- Følge med
- Gripe inn i akutte situasjoner
- Varsle all mistanke og kjennskap
- Undersøke all mistanke og kjennskap
- Sette inn tiltak når eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø

Plikten til å sette inn tiltak gjelder helt til eleven har det trygt og godt. (§ 9 A-4)

Skjerpet aktivitetsplikt

Dersom en ansatt får mistanke om- eller kjennskap til at en annen ansatt utsetter en elev for krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, skal vedkommende straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeier (§ 9 A-5).

Dokumentasjonsplikt

Skolen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- Hvilke problem tiltakene skal løse
- Hvilke tiltak skolen har planlagt
- Når tiltakene skal gjennomføres
- Hvem som er ansvarlig for å gjennomføre tiltakene
- Når tiltakene skal evalueres

Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å fylle aktivitetsplikten (§ 9 A-4)

Håndhevingsordning

Dagens klageordning er supplert med en enklere, raskere og mer brukerorientert håndhevingsordning. Fylkesmannen som håndhevingsorgan har fått myndighet til å vedta hva skolene skal gjøre for elevens rettigheter.

Elever og foreldre har klagerett i mobbesaker (§ 9 A-6).

Informasjonsplikt

Skolene har plikt til å informere elever og foreldre om hvilke rettigheter de har etter kapittel 9 A (§ 9 A-9).

Det fysiske skolemiljøet

Kravene til det fysiske skolemiljøet er ikke endret i forhold til tidligere § 9a-2. Dette vil bli gjort i en senere lovrevisjon (§ 9 A-7).

Ordensreglementet

Bestemmelsene om ordensreglement er opphevet og har fått nye bestemmelser i kap. 9 A (§ 9 A-10). Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett.

Bortvisning

Bestemmelsene om bortvisning er opphevet og har fått nye bestemmelser i kap. 9A (§ 9 A-11). Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett.

Tvangsmulkt

Hvis skolene ikke gjør det de skal, kan fylkesmannen fastsette tvangsmulkt for skoleeier (§ 9 A-12).

Straffeansvar

Den som forsettlig eller uaktsomt, og alvorlig og gjentatte ganger, byter pliktene etter § 9 A-4 og § 9 A-5, blir straffet med bøter, fengsel i opp til tre måneder eller begge deler. Det samme gjelder for rektor, dersom denne bryter plikten etter § 9 A-4 (§ 9 A-13).

Erstatningsansvar og bevisbyrde

Reglene i lov om skadeserstatning kapittel 2 gjelder for saker som psykososialt skolemiljø etter reglene i kapittel 9 A (§ 9 A-14).

Krenkelser, nulltoleranse og mobbing

Om å bli utsatt for krenkelser

Å bli utsatt for krenkelser skiller seg fra andre forhold som kan gjøre skolemiljøet utrygt, ved at dette er negative handlinger som andre barn eller voksne utfører mot en enkelt elev. Begrepet *krenkelser* blir i NOU 2015: 2 definert som samlebegrep for ord eller handlinger der en persons verdighet eller integritet blir krenket. Dette omfatter alt fra enkeltstående ytringer eller handlinger til gjentatte episoder, og det skaper ubehag hos den som blir utsatt for det.

Opplæringsloven fastslår at slike handlinger ikke skal forekomme, og at skolen skal praktisere nulltoleranse for enhver form for krenkelse, som blant annet mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Begrepet krenkelse skal tolkes vidt, og lista skal legges lavt for hva skolen skal akseptere av negative ytringer og oppførsel.

Nulltoleranse i praksis

Nulltoleranse må ikke forveksles med begreper som «nullvisjon» eller «null mobbing». Vi må erkjenne at krenkelser skjer, at det rammer, og at krenkelser som ikke blir stoppet kan føre til mobbing.

Begrepene *nulltoleranse* og *krenkelse* kan imidlertid forstås forskjellig fra person til person. Det er derfor helt nødvendig at man i skolen jevnlig drøfter hva de to begrepene i realiteten skal bety. Dette for å sikre at alle ansatte overholder en felles forpliktende standard for skolen. Skolen har et tydelig ansvar for å engasjere hele personalet, elevene selv, foreldrene og lokalmiljøet i arbeidet med å gjennomføre nulltoleransen i praksis. Nulltoleransen må videre strekke seg helt ut i skolens randsoner, der elevene ferdes og omgås hverandre også utenfor skoletid. Det er her aktuelt å påpeke betydningen av måten de voksne praktiserer nulltoleransen på. Klassen og skolen skal være for alle elever, også for dem som krenker andre, selv om hensynet til den som blir krenket alltid skal veie tyngst. De voksne må altså på den ene siden slå ned på krenkelsene, men samtidig jobbe aktivt for å finne sider å anerkjenne ved elever som krenker andre.

Hva er mobbing?

Nulltoleranse mot krenkelser forebygger at mobbing får utvikle seg. Forenklet kan vi si at mobbing er krenkelser som skjer systematisk, som foregår innenfor et miljø som tillater at det skjer, i den forstand at ingen voksne eller medelever gjør det som skal til for å hindre det eller stoppe det. Det er vanlig å definere mobbing med disse kjennetegnene:

- Mobbing er negative handlinger fra en eller flere, rettet mot en annen
- Mobbing gjentas og pågår over tid
- Mobbing foregår i et ujevnt styrkeforhold mellom den eller de som plager og den som blir utsatt for det

Retten til et trygt og godt skolemiljø

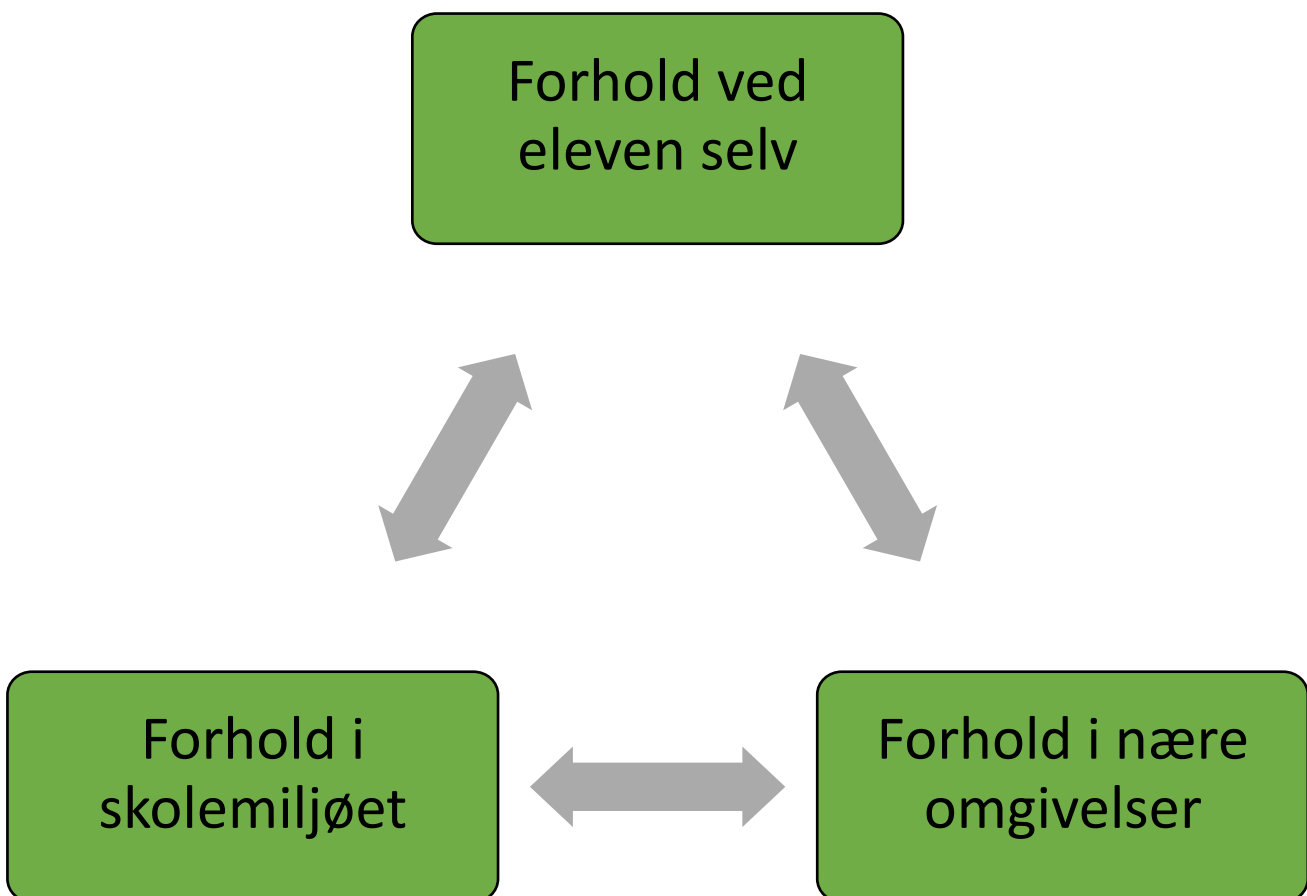
Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Aktivitetsplikten tydeliggjør hva skolen skal gjøre for å sikre at samtlige elever har et trygt og godt skolemiljø som er av så god kvalitet at det positivt utvikler deres helse, trivsel og læring. Hva som oppfattes som et trygt og godt skolemiljø, vil variere mellom elever, avhengig av personlighet, hva de har opplevd tidligere og hvilke belastninger de har i tilværelsen for øvrig. Barn og ungdom er ulike og vil ha forskjellige oppfatninger av hva de opplever som utrygt eller krenkende. Når den som arbeider i skolen, skal vurdere om skolemiljøet er trygt og godt, kan det derfor ikke være en generell standard som skal gjelde.

Grovt sett kan vi tenke oss at opplevelsen av skolemiljøet påvirkes av tre ulike forhold:

- Forhold ved eleven selv
- Forhold i nære omgivelser
- Forhold i skolemiljøet

Oppfatningen av hva som er et trygt og godt skolemiljø, er altså subjektivt, og det er elevens egen opplevelse som skal ligge til grunn. Skolen som organisasjon, og den enkelte voksne, må være åpen for at elevene har ulike tålegrenser. Det noen opplever som bagatellmessig, kan for andre være skremmende eller oppleves som krenkende. I praksis betyr dette at skolen dersom en elev gir uttrykk for- eller viser tegn til at han eller hun ikke har det bra på skolen, er nødt til å handle. Aktivitetsplikten angir framgangsmåten for hvordan skolen da skal handle raskt og riktig.

Aktivitetsplikten i praksis

En kontinuerlig plikt

Aktivitetsplikten omfatter en kontinuerlig plikt for skolens voksne til å aktivt følge med på om den enkelte elev har et trygt og godt skolemiljø. Som omtalt i forrige avsnitt, er det høyst individuelt hva som skal til for at en enkeltelev opplever skolemiljøet slik. Motsatt kan det være flere forhold som svekker denne opplevelsen enn at den enkelte utsettes for mobbing eller krenkelser. Aktivitetsplikten skal sikre at skolen ikke passivt avventer at eleven skal vise tydelige tegn på for eksempel utrygghet, mistrivelser eller mobbing før den foretar seg noe, og at skolen handler før eleven selv eller elvens foreldre melder fra om uønskede forhold ved skolemiljøet. Skolen skal selv følge aktivt med på hvordan elevene har det hver dag, hele året. Ved mistanke om- eller kjennskap til at eleven ikke har det bra i skolehverdagen, skal saken håndteres slik aktivitetsplikten pålegger skolen.

Hvor gjelder aktivitetsplikten?

Aktivitetsplikten gjelder alle forhold som påvirker elevenes skolemiljø, uavhengig av om det som forårsaker disse forholdene, ligger innenfor eller utenfor skolens område eller på skolevegen, om det utspiller seg i- eller utenfor skoletiden. Sannsynligheten for at elevens trivsel påvirkes av negative hendelser utenfor skoletiden, er svært stor, og disse vil dermed utløse aktivitetsplikt for skolen.

Alle forhold som negativt påvirker elevens opplevelse av eget skolemiljø, skal håndteres av skolen etter kravene i aktivitetsplikten, og det innebærer at skolen må følge med, gripe inn, varsle rektor, undersøke og iverksette egnede tiltak.

For øvrig gjelder aktivitetsplikten på samtlige arenaer som skolen er ansvarlig for, både innendørs og utendørs.

Hvem gjelder aktivitetsplikten for?

Aktivitetsplikten gjelder for alle som er ansatt ved- eller utfører tjenester på skolen, som lærere, assistenter, miljøarbeidere, miljøterapeuter, vikarer, helsesøster, kontorpersonale, PP-rådgivere, vaktmester, kantineansatte, praksisstudenter og eventuelle andre aktuelle. Uansett ansettelsesforhold er den voksne som oppholder seg på skolen, og i kontakt med elever, pålagt å handle i tråd med aktivitetsplikten. Ingen voksne skal lenger kunne snu seg vekk og si at de ikke vet, ser eller kjenner til at elever mistrives eller utsettes for mobbing eller andre former for krenkelse i skolen. Bagatellisering av elevers opplevelser skal ikke lenger kunne skje. Aktivitetsplikten skal sikre at det skal nytte for elever å si ifra dersom de opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Aktivitetsplikten skal også ivareta berørte elevers rett til å bli hørt.

Hva betyr det å følge med?

Hensikten med at den voksne skal følge med, er å oppdage og hjelpe de av elevene som ikke har det bra på skolen. Et voksent, ansvarlig og kompetent blikk vil kunne fange opp signaler på at elever mistrives, opplever utenforskap eller utsettes for krenkelser.

Fordi vi vet at barn og ungdom sjelden sier ifra om negative opplevelser, er det viktig at de voksne selv følger med og griper inn. Det vil kunne bygge den nødvendige tilliten som elevene trenger, om at de voksne kan og vil hjelpe dem dersom de ikke har det bra på skolen.

Det å følge med, dreier seg også om at skolen må vurdere risiko for at utrygghet kan oppstå, og for at krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering kan finne sted også for våre elever, og i vår virksomhet. Personalet på skolen må i fellesskap reflektere over hvor- og når krenkelser kan forekomme, hvem som kan være utsatt for å bli krenket eller som selv krenker, samt hvordan skolens ansatte skal følge med. Skolen må videre reflektere over de voksnes rolle, og vurdere risiko og sannsynlighet for at voksne kan krenke elever. I slike tilfeller gjelder en skjerpet aktivitetsplikt.

Elever og foreldre kan ha mye å bidra med i skolens risikovurdering og bør engasjeres i arbeidet, blant annet gjennom elevråd og FAU.

Hvor kan utrygghet og krenkelser forekomme?

Utforming av skolebygg, uteområder og skolevei kan påvirke elevens opplevelse av trygghet i skolehverdagen. Noen områder eller soner kan være mer utsatt for at krenkelser kan forekomme; uoversiktlige deler av skolegården, korridorer, toaletter, garderober, gymsal, kantine, amfi, SFO, leksehjelp, skoleveg, skolebuss og på nett med sosiale medier. Skolen skal jevnlig vurdere risikoen for at krenkelser kan skje i disse sonene og følge opp med tryggingstiltak, både for å minimere risikoen for at krenkelser kan skje og øke sannsynligheten for at uønskede hendelser blir oppdaget. Skolen skal ha utarbeidet gode tilsynsordninger knyttet til områdene.

Når kan utrygghet og krenkelser forekomme?

På samme måte som at visse områder kan være mer utsatt for forekomst av utrygghet og krenkelser, vil ulike aktiviteter og situasjoner kunne utgjøre en større risiko for det samme. At skolen vurderer om det er spesielle tidspunkt, arrangementer, aktiviteter, fag, overgangssituasjoner eller lignende som krever ekstra tilsyn eller særlig tilrettelegging, er hensiktsmessig og forebyggende.

Hvem blir utsatt og hvem krenker?

Når det gjelder å bli utsatt for mobbing og krenkelser, kan dette i utgangspunktet ramme hvem som helst. Erling Roland, professor ved Universitetet i Stavanger /Nasjonalt senter for adferdsforskning og læringsmiljø (2014) peker på visse individuelle aspekter som kan gjøre enkelte elever mer utsatt for å plage andre eller selv bli plaget. Generelt ser det ut til at det å mobbe andre henger sammen med aggresjon. Aggresjon er naturlig hos alle, og en nødvendighet for å kunne forsvare seg i prekære situasjoner. Vanligvis går vi likevel ikke rundt og kjenner oss aggressive. De fleste av oss forbinder nok aggresjon med det å bli sint som følge av at vi blir frustrerte eller provoserte av noe, eller ved at noen prøver å hindre oss i å nå et mål. At behov for makt og tilhørighet også kan søkes tilfredsstilt gjennom å utøve aggresjon, er kanskje noe vi vanligvis ikke reflekterer over. Proaktiv aggresjon utløses ikke av frustrasjon eller sinne, men av ønsket om eller utsiktene til å skaffe seg sosiale goder som makt ved å skape avmakt hos andre, eller tilhørighet i et fellesskap som skapes ved å støtte noen andre ut. Ifølge Roland er de individuelle drivkreftene i mobbing primært proaktiv aggresjon. Enkelte elever kan være mer utsatte eller sårbare for å bli krenket, diskriminert, trakassert eller mobbet av andre. Identitetsbasert mobbing er mobbing som knytter seg til gruppebaserte fordommer om nedsatt funksjonsevne og etnisitet, men også om religion og forhold som knytter seg til kjønn og seksualitet. Det å oppdage og stoppe mobbing i skolen handler mye om å forstå de sosiale dynamikkene som oppstår når elever og lærere kommer sammen og skal fungere som en gruppe, og at det innad i klassen vil variere hvordan enkelteleven forsøker å dekke sine grunnleggende sosiale behov for innflytelse, makt og tilhørighet. En mer praktisk måte å forstå mobbing på kan være å betrakte det som en prosess der visse elever søker å dekke sine sosiale behov på destruktive måter. Det er således viktig for lærere å være oppmerksom på at enkelte elever er særlig gode til å lese det sosiale spillet og kan utnytte dette på måter som kan være negativt for andre. Basert på kunnskap om at enkelte barn og unge kan være spesielt sårbare, og at noen løper en særlig risiko for å utsettes for mobbing og krenkelser, blir det ekstra viktig at skolen vet hvem de utsatte og sårbare elevene er. Skolen må iverksette tiltak som både reduserer fordommer generelt og trygger enkelte elever spesielt. Sårbare elever både trenger og har krav på ekstra beskyttelse.

Hvordan skal skolen følge med?

- Den enkelte skal i det daglige ha et skjerpet, kompetent blikk og følge aktivitetsplikten
- Det settes ukentlig av tid til elevsamtaler. Kontaktlærer er ansvarlig for gjennomføring.
- Bruk av Spekter, en ikke-anonym spørreundersøkelse (Erling Roland, 2015)
- Bruk av sosial-analytiske verktøy som Innblikk (Tove Flack, 2010)
- Arbeide aktivt for at det å bry seg og varsle blir rådende, både blant ansatte, elever og foreldre.

Hvis voksne skaper utrygghet eller krenker elever

Opplæringsloven innehar en bestemmelse om skjerpet aktivitetsplikt dersom voksne krenker elever.

Krenkelser fra voksne kan komme til uttrykk på ulike måter, som for eksempel:

- Elever blir skjelt ut, kjeftet på eller snakket nedsettende om i andres påhør
- Elever blir latterliggjort
- Elever blir forskjellsbehandlet eller diskriminert
- Elever blir utsatt for negativ språkbruk, ironi og sarkasme
- Elever blir utsatt for negative blikk og negativt kroppsspråk
- Elever opplever mangel på anerkjennelse og respekt

Den skjerpede aktivitetsplikten innebærer at alle som arbeider eller utfører en tjeneste i skolen, ha et individuelt ansvar for å følge med og varsle rektor eller skoleeier. I saker der elever blir krenket av voksne er det skoleledelsen eller skoleeier som har ansvar for å gripe inn, undersøke saken og iverksette egnede tiltak.

Elevens rett til å bli hørt

Elevene har rett til å uttale seg i enhver sak som angår dem, både som gruppe og som enkeltelever. Det å engasjere elevene i skolens arbeid for å skape et trygt og godt skolemiljø er både klokt og i tråd med lovverket og menneskerettighetene.

- Elevene sitter med mye informasjon om hvor og hvordan den sosiale samhandlingen dem imellom foregår
- Elevene sitter med informasjon om hva som kan tenkes å utgjøre en risiko for skolemiljøet for enkeltelever
- Elevene er medansvarlige for at skole- og klassemiljøet er trygt og godt for alle
- Elevene må engasjeres i forebygging, avdekking, stopping og oppfølging av saker som truer et trygt og godt skolemiljø.

Inngripen

Plikten til å gripe inn er også individuell, dersom det som oppstår ikke faller inn under den skjerpede aktivitetsplikten. Det omfatter episoder eller hendelser som oppstår der og da, og som du selv blir vitne til. Det kan for eksempel være å stoppe

- Knuffing eller slåssing
- Negativ språkbruk
- Negativt kroppsspråk
- Nedsettende kommentarer
- Baksnakking
- Utestengelse
- Krenkelser i sosiale medier

Måten man griper inn på, skal være lovlig og ikke krenkende overfor noen elev. Det å gi støtte til den elev som krenkes, bør alltid være en del av det å gripe inn. Det å vise støtte vil være ubetinget etisk og moralsk riktig, samtidig som det kan redusere de negative konsekvensene av det å bli krenket eller utsatt for mobbing. I tillegg vil det kunne virke forebyggende på nye krenkelser at voksne aktivt og synlig slår ned på negative handlinger mot andre, og samtidig gir støtte til den som blir utsatt for disse.

Varsling

Plikten til å varsle rektor er også individuell, og gjelder i et hvert tilfelle der du som arbeider eller utfører en tjeneste på skolen, får mistanke om- eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen eller blir utsatt for krenkende handlinger.

Det skal være lav terskel for å varsle, og varsel skal leveres skriftlig. Hensikten med å varsle rektor er å sikre at skolens øverste leder til enhver tid har oversikt over elevenes skolemiljø og tidlig får vite det dersom en elev ikke har det bra på skolen. Det å ha lav terskel for å varsle rektor, også om mindre saker, er god bruk av tid. Saken kan være så enkel at den blir løst på stedet, eller varselet kan avdekke systematikken i mange små krenkelser som pågår over tid.

Undersøkelse

Plikten til å undersøke er ikke individuell; den gjelder for skolen. I praksis vil det si at det er rektor som har denne plikten. Rektor kan delegere det praktiske undersøkelsesarbeidet, men vil alltid ha ansvaret for at det blir gjort, at skolen har riktig kompetanse og anvender forskningsbaserte metoder for å undersøke skolemiljøet. Når det foreligger mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, er rektor pliktig til å iverksette undersøkelse umiddelbart.

- Skolens undersøkelser har til formål å belyse saken best mulig, ikke framskaffe bevis
- Undersøkelser vil sjelden kunne belyse relasjonelle forhold fullt ut, men likevel gi skolen en bedre oversikt over saken og et godt utgangspunkt for å iverksette effektive tiltak

Undersøkelsene kan gjennomføres på mange ulike måter:

- Samtaler; med eleven selv og elevens foreldre
- Spørreundersøkelser i klassen; ikke-anonyme undersøkelser som kartlegger skolemiljøet og som etterfølges av elevsamtaler
- Bruk av sosiogram
- Relasjonelt arbeid, lærer – elev
- Bruk av systematisk og strukturert observasjon av samspill

Iverksettelse av tiltak

Plikten til å iverksette tiltak gjelder også for skolen, og i praksis er det rektor som er ansvarlig for den. Skolen må vurdere valg av tiltak ut fra de undersøkelsene som er gjort og hvilken konklusjon den har kommet fram til. Tiltakene må altså skreddersys til den konkrete saken.

Kilder

- Opplæringslovens kapittel 9A
- Kapittel 9 A. Opplæringsloven. Elevenes skolemiljø. Øystein Stette (red.), Pedlex 2017.
- Aktivitetsplikten i praksis. Kari Stamland Gusfre, Pedlex 2017.

Opplæringslovens kapittel 9A

Et trygt og godt skolemiljø for alle elever på Lunde 10-årige skole

Skolens plan

Forskrift om ordensreglement for grunnskolene i Nome kommune

§ 1 Hjemmel

Med hjemmel i §§ 9A-10 og 9A-11 i Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) og § 3-5 i forskrifter til opplæringslova, har kommunestyret fastsatt forskrift om felles ordensreglement for grunnskolen i Nome.

§ 2 Formål

Alle elever i grunnskolen i Nome kommune har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring (opplæringsloven § 9A-2). Ordensreglementet inneholder regler for ønsket atferd ved skolene. Skolene i Nome skal ha et høyt kunnskapsnivå og et godt læringsmiljø. Ordensreglementet er et virkemiddel for å nå disse målsettingene.

§ 3 Virkeområde

Ordensreglementet inneholder regler for orden og atferd, regler for hvilke tiltak som skal brukes mot elever som bryter reglementet (sanksjoner) og regler for framgangsmåten når slike saker skal behandles (saksbehandlingsregler).

Ordensreglementet omfatter elevene i grunnskolene og i voksenopplæringen.

Ordensreglementet gjelder for alle aktiviteter i skolens regi, uavhengig av tid og sted.

Ordensreglementet gjelder også på skoleveien.

Med hjemmel i denne forskriften er det også fastsatt eget IKT reglement for grunnskolene og voksenopplæringen i kommunen.

§ 4 Elevens rettigheter og plikter

Ordensreglementet skal regulere elevenes rettigheter og plikter på skolen så lenge det ikke er fastsatt i annet regelverk. Elevene har rett til å bli behandlet med respekt og omtanke, og elevene skal behandle medelever og voksne med respekt og omtanke.

§ 5 Regler for orden

Alle elever i Nomeskolen skal:

- Bidra til at undervisninga blir best mulig ved å møte presis og godt forberedt til timer og avtaler
- Ha med bøker og annet nødvendig utstyr
- Gjøre skolearbeidet innen fastsatte frister
- Følge kommunens regler om melding og dokumentasjon ved fravær
- Å bidra til å holde skolen fin ved å behandle inventar og utstyr best mulig og hindre forsøpling

§ 6 Regler for atferd

a) Alle elever i Nomeskolen skal:

- Behandle medelever og voksne med respekt og omtanke
- Bidra til et positivt klasse- og skolemiljø
- Holde arbeidsro i undervisningen
- Ikke forlate skolens område uten tillatelse
- Rette seg etter beskjeder fra skolens ansatte
- Ta godt vare på skolens bygg, inventar, lærebøker, undervisningsmateriell og andre eiendeler slik at de ikke utsettes for hærverk og unødvendig slitasje og forbruk.
- Følge kommunens regler for nettvett, bruk av mobiltelefon, datautstyr og annet digitalt utstyr

b) Atferd som ikke aksepteres

- Ingen skal utsettes eller utsette andre for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering eller trakassering
- Ingen skal ta med eller bruke gjenstander som kan skade personer, bygninger eller inventar
- Ingen skal være ruset, bruke, oppbevare, omsette eller være i besittelse av tobakk, sigaretter, e-sigaretter, snus, alkohol, narkotika eller andre rusmidler i skoletiden. Forbudet gjelder også på skolens område og arrangementer utenom skoletiden.
- Juks og plagiat skal ikke forekomme på prøver, oppgaveinnlevering, eksamen eller i øvrig skolearbeid.

§ 7 Sanksjoner ved brudd på ordensreglementet

Alle sanksjoner skal være slik at elevene forstår hvilke regler som er brutt og hvorfor skolen må reagere på dette. Sanksjonene skal stå i et direkte og rimelig forhold til bruddet på ordensreglene. Ved vurderingen skal det legges vekt på grad av uaktsomhet, samt individuelle forutsetninger hos eleven, slik som grad av modenhet og lignende. Det vurderes konkret i det enkelte tilfelle om brudd på reglementet er av en slik karakter at foresatte skal gis orientering om hendelsen.

Elevene plikter å overholde ilagte sanksjoner. Ved manglende overholdelse kan det illegges nye sanksjoner. For elever på ungdomstrinnet vil brudd på reglene i tillegg kunne få konsekvenser for karakter i orden- og atferd. Kollektiv straff og fysisk refsing eller annen krenkende handling er ikke tillatt.

a) Ved regelbrudd kan skolen benytte følgende sanksjoner:

- a) Anmerkning
- b) Kontakte foresatte
- c) Skriftlig melding til foresatte
- d) Gi pålegg om å utføre oppgaver i, før eller rett etter undervisning
- e) Kreve tilstedeværelse før eller etter skoletid
- f) Endre friminutt med hensyn til tidspunkt, oppholdssted og lengde
- g) Midlertidig frata eleven gjenstander som forstyrrer arbeidsro og opplæring
- h) Inndra tobakk og rusmidler som nevnt i § 6 b og farlige gjenstander nevnt i § 6 b
- i) Bortvise elev fra undervisning i enkelttimer eller for resten av skoledagen jf. opplæringslova § 9A-11 første ledd
- j) Bortvise elev på 8. – 10. trinn for inntil 3 dager ved alvorlig eller gjentatte brudd på reglementet jf. opplæringslova § 9A-11 første ledd
- k) Vedta midlertidig eller permanent klassebytte
- l) Vedta midlertidig eller permanent skolebytte i særlige tilfeller jf. oppl § 8 -1
- m) Bortvise elev fra skoletur eller arrangement
- n) Økonomisk erstatningsansvar

b) Nødverge

Når det i helt spesielle og akutte situasjoner er fare for at eleven kan skade seg selv eller andre, vil det være nødvendig å stanse eleven ved å skille eleven fra resten av gruppen og plassere eleven i et eget rom for en kortere periode. Eleven skal ha tilsyn av minst en voksen. Når et slikt tiltak blir iverksatt, skal en straks melde fra til rektor og elevens foresatte. Rektor må dokumentere årsaken og tiltaket inn i elevens elevmappe.

§ 8 Fremgangsmåte ved bruk av sanksjoner etter § 7**a) Hvem treffer beslutningen**

Rektor treffer beslutninger om bruk av sanksjoner, jf. opplæringsloven § 9A-10. Ansatte på skolen treffer beslutninger innenfor den rammen av den myndighet rektor har delegert.

Avgjørelse om bortvisning må tas av rektor selv, jf. opplæringsloven § 9A-11, tredje ledd.

Rektor kan delegere myndighet til lærer om å ta avgjørelse om bortvisning fra egen undervisning for inntil 2 undervisningstimer, jf. opplæringsloven § 9A-11, tredje ledd.

b) Ved ileggelse av sanksjoner gjelder

Eleven har alltid rett til å uttale seg til den som treffer avgjørelsen før det besluttes å bruke sanksjoner, jf. opplæringsloven § 9A-10, tredje ledd.

Hendelsen eller regelbruddet må være tilstrekkelig godt undersøkt, jf. krav om god forvaltningsskikk.

Skolen skal skriftlig dokumentere grunnlaget for bruken av sanksjon herunder hvilken regel som er brutt, tidspunkt for regelbrudd og hvilken sanksjon som ble benyttet.

c) Enkeltvedtak

Ved alvorlig regelbrudd hvor det brukes sanksjoner som nevnt i § 8 punktene i - m skal saksbehandlingsreglene for enkeltvedtak i forvaltningsloven følges. Det kreves ikke enkeltvedtak ved bortvisning besluttet av lærer.

d) Bortvisning

Bortvisning kan bare brukes ved alvorlige eller gjentatte regelbrudd, jf. opplæringslova

§ 9A-11, første ledd. Dette gjelder uavhengig av lengden på bortvisningen.

Andre hjelpetiltak eller sanksjoner skal vurderes før bortvisning brukes, jf. opplæringslova

§ 9A-11, fjerde ledd.

Ved bortvisning for resten av skoledagen skal foresatte varsles.

Bortvisning for resten av dagen kan ikke iverksettes for elever på 1.-7. trinn dersom skolen ikke får varsløt foresatte.

e) Rusmidler og gjenstander som er inndratt eller midlertidig fratatt eleven

Tobakk, snus og alkohol som er inndratt etter § 7 h, skal overlates til foresatte. Ulovlige rusmidler skal overlates til politiet.

Ulovlige og farlige gjenstander som er inndratt etter § 7 h, skal overlates til politiet. Øvrige gjenstander overlates til foresatte.

Gjenstander som er midlertidig fratatt eleven etter § 7 g, skal leveres tilbake til eleven senest ved skoledagens slutt

§ 9 Skadeverk

a) Barns eget ansvar

Skoleelever er selv erstatningsansvarlig for skade de volder uaktsomt eller forsettlig, dog bare når det finnes rimelig under hensyn til alder, utvikling, utvist atferd, økonomisk evne og forholdene ellers, jf. skadeerstatningsloven § 1-1.

b) Foresattes ansvar.

Foresatte er erstatningsansvarlige etter skadeserstatningsloven § 1-2. Det følger av § 1-2 punkt 2 at uansett egen skyld, er foresatte erstatningsansvarlig for skade voldt forsettlig eller uaktsomt av barn som de bor sammen med og har omsorgen for. Ansaret er begrenset til kr 5000 for hver skadevolding.

Eleven kan gis anledning til å utbedre skaden selv dersom det anses hensiktsmessig

§ 10 Straffbare forhold

Straffbare forhold skal som hovedregel meldes til politiet

§ 11 Lokale regler

Den enkelte skole kan med hjemmel i denne forskriften lage utfyllende ordensregler tilpasset skolens behov. Samarbeidsutvalget fastsetter disse etter høring i skolens ulike organer.

Ved eventuell motstrid er forskrift etter ordensreglementet overordnet den enkelte skoles lokale regler.

§ 12 Kunngjøring

Reglementet for orden og oppførsel, både det kommunale og det lokale, gjøres kjent for elever, foreldre/foresatte og ansatte hvert år ved skoleårets begynnelse. Det skal alltid være tilgjengelig på Nome kommunes nettsider.

§ 13 Revidering

Reglementet skal revideres minst én gang hver 4-årsperiode fra vedtaksdato.

§ 14 Ikrafttredelse.

Denne forskriften trer i kraft fra august 2018.

Fastsatt av Nome kommunestyre med hjemmel i § 9A-10 i Lov 2018-04-20-5: Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), jf. Kommunestyrevedtak høsten 2018.

Skolens regler

Skolens regler – konkretisert med elevstandarder	
1	Elevene skal vise hensyn og respekt for andre a) Jeg hilser på alle voksne og medelever når jeg møter dem b) Jeg snakker til andre og om andre på en skikkelig måte c) Jeg viser omsorg for andre og hjelper den som trenger det d) Jeg gir ros og oppmuntring til den som trenger det e) Jeg håndhilser og har blikkontakt med den voksne i døra hver morgen
2	Elevene skal bidra til at undervisning og læring blir best mulig a) Jeg gjør leksene mine og møter forberedt til skoledagen b) Jeg møter presis og har med det jeg trenger til hver enkelt time c) Jeg tar fram nødvendig materiell når timen begynner og rydder opp ved timens slutt d) Jeg viser respekt for- og lytter til medelever og lærere e) Jeg rekker opp en stille hånd og har arbeidsro når det kreves f) Jeg gjør mitt beste og samarbeider med andre når det kreves g) Jeg ber om lov til å forlate plassen min h) Jeg leverer det jeg skal i tide i) Jeg spiser når det er matpause og går på toalettet i friminuttet
3	Elevene skal ta godt vare på skolebygg, skolegård og skoleutstyr a) Jeg tar vare på skolens eiendeler b) Jeg tar av utesko når jeg går inn i skolebygget c) Jeg holder orden på og rundt pulten min og i skuffer, hyller og skap som jeg benytter d) Jeg kildesorterer søppel i klasserommet og bruker søppeldunken når jeg kaster søppel ute e) Jeg setter opp stolen når skoledagen er slutt f) Skader gjort med forsett må erstattes
4	Elektronisk utstyr (gjelder u-trinnet). Det er ikke tillatt med mobiltelefon/smartklokke på b-trinnet a) Jeg oppbevarer mobiltelefon og andre elektroniske kommunikasjonsverktøy som f.eks. smartklokke i klassens «mobilhotell». b) Jeg <u>kan</u> bruke mobilen som et verktøy i undervisningen etter avtale med lærer c) Jeg bruker internett med kildekritisk blikk og varsomhet d) Jeg har selv ansvar for medbragt elektronisk utstyr <i>For øvrig vises det til skolens IKT-reglementet</i>
5	Skolen har nulltoleranse mot a) å forlate skolens område i skoletiden uten beskjed fra foresatte eller lærere b) våpen og farlige gjenstander c) bruk/besittelse av rusmidler, tobakk, snus og fyrstikker/lightere d) juks i skolearbeid og på prøver
6	Skolen har nulltoleranse for mobbing og andre krenkende handlinger Skolen har nulltoleranse for • Mobbing • Vold • Trakassering • Diskriminering • Andre krenkende ord og handlinger

Skolens årshjul for arbeid med et trygt og godt skolemiljø

Når	Hva	Hvem
August	Personalet og andre ansatte ved skolen informeres om aktivitetsplikten og skolens rutiner ift §9 A på skolens planleggingsdager. «Tilløp til skade – skjema» og andre avviksskjema	Rektor Skolens øvrige ledelse
August	Alle elever på skolen informeres trinnvis om retten til et trygt og godt skolemiljø for alle.	Skolens ledelse
September	Skolens samarbeidspartnere i PPT og helse informeres i tverrfaglig møte om aktivitetsplikten og skolens rutiner ift § 9 A.	Rektor
September	Alle foreldrerepresentanter, både medlemmer til FAU, deres vara, klassekontaktene og deres vara, informeres om aktivitetsplikten og skolens rutiner ift § 9 A i møte mellom representantene, kontaktlærerne og skolens ledelse.	Rektor Skolens øvrige ledelse
Høst (i forkant av utviklings-samtaler)	Gjennomføring av Spekter, en ikke-anonym spørreundersøkelse - Et utvalg spørsmål i elevsamtaler, tr. 1-2 - Et utvalg spørsmål som undersøkelse, tr. 3-4 - Spørreundersøkelsen i sin helhet, tr. 5-10	Kontaktlærere
Uke 37-38	Oppfølging av Spekter; elevsamtaler på alle trinn/utviklingssamtaler og teammøte med involverte ansatte.	Kontaktlærer
September	Det informeres om aktivitetsplikten og skolens rutiner ift § 9 A i alle foreldremøter.	Kontaktlærere på hvert trinn
September/ oktober	Skolens informasjonshefte, inkl. informasjon om § 9 A og skolens rutiner, sendes ut til alle foresatte. Informasjonsheftet legges også på kommunens hjemmeside.	Skolens ledelse Merkantil
Oktober	Utviklingssamtaler hvor den enkelte elev blir fulgt opp i forhold til skolens regler og nulltoleransepunkter. Spesielt fokus på inkludering og det å si ifra.	Kontaktlærer, elev og foresatt
Oktober	«Et trygt og godt skolemiljø for alle elever på Lund 10-årige skole» er tema i skolens rådsorganer; elevråd, FAU, SU og SMU.	Rektor Elevrådslærere
November/ Desember	Elevundersøkelsen gjennomføres, tr. 5-10	Insp. U-tr. melder på Kontaktlærer gjennomfører
Februar	Drøfting og oppfølging av resultatene fra elevundersøkelsen - Teamnivå/trinn-nivå - Kollegiet 1-10	Rektor Skolens øvrige ledelse Team
Februar	Resultatene fra elevundersøkelsen drøftes i skolens rådsorganer - Hva kan skolen gjøre - Hvordan kan skolens samarbeidspartnere (inkl. foreldre) bidra til et trygt og godt skolemiljø for alle?	Rektor
Vår (i forkant av utviklings-samtaler)	Gjennomføring av Spekter, en ikke-anonym spørreundersøkelse - Et utvalg spørsmål i elevsamtaler, tr. 1-2 - Et utvalg spørsmål som undersøkelse, tr. 3-4 - Spørreundersøkelsen i sin helhet, tr. 5-10	Kontaktlærere
Vår (i etterkant av Spekter-undersøkelsen)	Oppfølging av Spekter; elevsamtaler på alle trinn	Kontaktlærer

Skolens forebyggende tiltak

Tiltak og rutiner	Ansvarlig	Hyppighet
Bevissthet om et trygt og godt skolemiljø for alle skal gjenspeiles i skolen virksomhet - Timeplan og inspeksjonsplan - Møtepunkter for personalet - Aktiviteter for elevene	Skolens ledelse Personalet 1-10 Personalet i SFO	Grunnlaget legges i arbeidet med nytt skoleår. Kontinuerlig arbeid gjennom året.
Sårbarhetsanalyser - Hvem skal vi særskilt følge med på? - Hva skal vi se etter? - Hvor/når er situasjonen sårbar? - Hvordan skal vi følge med?	Rektor Skolens øvrige ledelse Personalet 1-10 Personalet i SFO	Tema i læringstid 2 ganger pr år
Arbeid med personalets forståelse av begrepet «nulltoleranse» - Hva legger du i begrepet nulltoleranse? - Hvordan kan skolen sikre at personalet praktiserer nulltoleranse? - Hva kan være utfordrende med begrepet nulltoleranse? - Hvordan kan du praktisere nulltoleranse og samtidig ivareta elever som ytrer seg negativt mot andre? - Hvordan kan du engasjere elever og foreldre i arbeidet med å tolke og praktisere nulltoleranse?	Rektor Skolens øvrige ledelse Personalet 1-10 Personalet i SFO	Tema i læringstid minst 2 ganger pr år Uke 36 og 06 Gjennomføres som lærende møte
Ulike programmer i det forebyggende arbeidet Trivselslederprogrammet (1-7) og Aktiv 365 (8-10)	Ansvarlige lærere Kontaktlærere, tr. 1-4	Ukentlig tilbud i pausene Etter oppsatt plan
Elevsamtaler ut fra avsatt tid – elevens stemme Kontaktlærer har avsatt tid, både i- og utenfor timeplan	Kontaktlærer	Planlagt og ved behov
Elevmedvirkning – elevens stemme Klasseråd og elevråd	Kontaktlærer Elevrådslærer	Egen møteplan
Oppfølging av skolens regler Klasseråd i forkant av elevrådsmøtene	Kontaktlærer	Kontinuerlig og som fast tema i klasseråd
Utveksling av elevinformasjon - Sårbarhetsanalyser - Avtaler om loggføring v/ behov	Hvert team i teamtid SFO-personalet i møtetid	Regelmessig og ved behov.
Utarbeidelser og oppfølging av aktivitetsplaner I tett samarbeid med rektor	Kontaktlærer SFO-leder	Ved krenkelser som krever oppfølging
Informasjon til foresatte Trinnets arbeid med «Et trygt og godt skolemiljø for alle elever på Lunde 10-årige skole».	Hvert team	Foreldremøte/samtaler
Status fra hvert team I hvilken grad har våre elever et trygt og godt skolemiljø?	Alle	Trinnmøter Team møter Tverrfaglig møte SFO-møter

Aktivitetsplikten i praksis – felles plan for Nomeskolen

Aktivitetsplikten gjelder alle

Enhver voksen som jobber- eller på annen måte er knyttet til skolen skal ha satt seg inn i skolens dokument om Opplæringslovens kapittel 9 A.

Dette innebærer at hver enkelt skal ha inngående kunnskap om

- Skolens regler
- Nulltoleranse for mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkende ord og handlinger
- Aktivitetsplikten - herunder «*Prosedyrebeskrivelse for aktivitetsplikten i Nomeskolen*» og «*Handlingsrekke i saker der mobbing er avdekket*»
- Skolens varslingsrutiner

Aktivitetsplikten i praksis

Aktivitetsplikten innebærer at vi alle skal:

- **Følge med:** Daglige ha et skjerpet, kompetent blikk, både på elevers kroppsspråk, verbal kommunikasjon og samhandling for øvrig
- **Gripe inn i akutte situasjoner:** Krenkelser eller mistanke om dette skal stoppes på en slik måte at den krenkede føler seg ivaretatt. Måten man griper inn på, skal være lovlig og ikke krenkende overfor noen elev.
- **Varsle all mistanke og kjennskap:** Det skal være lav terskel for å varsle, både når det gjelder mistanke/kjennskap til krenkelser men også generell utrygghet. Varsel skal leveres skriftlig i form av skjemaet «Varsling». Varselet går til kontaktlærer og rektor.

Ved varsling om mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø:

Kontaktlærer følger opp saken jf. skjemaet «Varsling».

- Undersøker all mistanke og kjennskap
- Setter inn tiltak når eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø ved å utarbeide aktivitetsplan. Hvis varsling / undersøkelse avdekker mobbing, skal «*Handlingsrekke i saker der mobbing er avdekket*» umiddelbart tas i bruk. Aktivitetsplan utarbeides deretter.
- Evaluere tiltak i etterkant. Plikten til å sette inn tiltak gjelder helt til eleven har det trygt og godt.

Rektor skal holdes løpende orientert fra varsling er levert til eleven igjen opplever et trygt og godt skolemiljø.

Skjerpet aktivitetsplikt

Dersom en ansatt får mistanke om- eller kjennskap til at en annen ansatt utsetter en elev for krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, skal vedkommende straks varsle rektor som skal varsle skoleeier.

Aktivitetsplanen

Dokumentasjonsplikt

Kontaktlærer skal, i samarbeid med teamet, lage en skriftlig plan når det er behov for tiltak i en sak. Det er utarbeidet en mal for planen, kalt «Aktivitetsplan». Denne er delt i tre deler:

Del 1: Bakgrunnsinformasjon, problembeskrivelse og dokumentasjon knyttet til aktivitetsplikten.

Del 2: Hvilke problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for å gjennomføre tiltakene og når tiltakene skal evalueres.

Del 3: Evaluering.

Prosedyrebeskrivelse for aktivitetsplikten i Nomeskolen

Jf. Opplæringslovens § 9 A-4

Aktivitetsplikt for tilsatte i grunnskolen i Nome kommune, ved kunnskap eller mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

1. Alle som arbeider på skolen har plikt til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Alle skal følge med og gripe inn ved:
 - Slåssing
 - Voldsom lek og lekeslåssing
 - Mobbing av alle slag
 - Aggressiv og negativ atferd som f.eks.: kjefting, banning, stygge kallenavn, hånlige kommentarer, ødeleggelse av medelevers eiendeler, skriking og skråling, samt nekting av å følge voksnes instruksjon og lignende
 - Elever som virker ekskludert, utrygge, ensomme eller ser ut til å mistrives
 - Ansatte som opptrer krenkende overfor elever
2. Alle som arbeider på skolen som får kunnskap eller mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal:
 - Snarest **undersøke** saken og om mulig gripe inn og stoppe pågående aktivitet
 - **Varsle** ledelsen ved å informere rektor eller den ansvarlige i rektors sted om hendelsen, **og** registrere hendelsen på ***Skriftlig varslingsskjema*** som leveres rektor eller den ansvarlige i rektors sted

Nome kommune, 14.08.2018

Tone Amundsen
Oppvekstsjef

Varslingsskjema - felles mal for Nomeskolen

Varsling om mistanke eller kjennskap til at elev/elever ikke har et trygt og godt skolemiljø.
Varsling om krenkende ord og handlinger som mobbing, vold, diskriminering og trakassering
(jfr. oppl. §9A-4)

Hvem gjelder saken?		Klasse
Hvem er for øvrig involvert?		Klasse

Aktuelle ansatte som er informert om hendelsen:

Navn	
------	--

Om saken:

Sted/dato/klokkeslett	Type krenkelse (beskriv)	Generell utrygghet (beskriv)
Beskrivelse av forholdet/episoden: - Involverte – hva det gjelder - Hendelsesforløp Tiltak – hvordan er det eventuelt grepet inn? - Hvordan er det grepet inn? - Hvordan er saken undersøkt? «Stemmer» i saken – hvem er hørt? (Elever? Foresatte?)		
☐ Skjemaet er fylt ut av varsler ☐ Skjemaet er ikke fylt ut av varsler Dato for utfylling Underskrift av den som har fylt ut: Dato mottatt hos ledelsen: Underskrift fra skolens ledelse:		

Rektors vurdering etter undersøkelser og samtaler med de involverte (sett kryss)

Dato og underskrift	 Retten til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring er oppfylt
	 Retten til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring er IKKE oppfylt, og en aktivitetsplan utarbeides

Handlingsrekke i saker der mobbing er avdekket - felles plan for Nomeskolen

Handlingsrekke
Når mobbing er avdekket Når varsling og påfølgende undersøkelser avdekker mobbing, skal skolen umiddelbart handle etter beskrivelsene nedenfor. Det skal etterstrebes å gjøre mest mulig allerede samme dag som mobbingen er avdekket. Rektor er ansvarlig for møtene i handlingsrekka, kontaktlærers deltakelse er viktig i forhold informasjon, elevkunnskap, relasjon, m.m. Pkt.5-6 kan følges opp av kontaktlærer alene hvis dette synes å være til beste for eleven som er mobbet. Inspektør og kontaktlærers nærmeste kollegaer tar ansvaret for å ivareta undervisningen og elevene på trinnet mens pkt.1-4 i handlingsrekken følges.
1.Ivaretakende samtale med eleven som er mobbet og dens foresatte Det avtales et snarlig møte mellom elev, foresatte og skolen v/ rektor og kontaktlærer. Møtet skal finne sted på et skjermet sted. Rektor leder møtet, kontaktlærer deltar og fører logg/referat. Rektor forklarer årsaken til møtet; bekrefter at skolen vet og vil hjelpe • Fortell at det er oppfattet/avdekket at eleven opplever mobbing • Fortell at skolen tror på- og tar på alvor at dette har skjedd • Gi uforbeholden støtte til eleven som er mobbet • Gi klart uttrykk for at mobbing ikke aksepteres og at det er skolens sitt ansvar å få slutt på dette • La elev og/eller foresatte få ordet. Vær lydhør for all informasjon som kommer fram. Vis forståelse for opplevelsen/situasjonen elev/foresatte står i og følelsene dette setter i sving. • Be om å få stille oppklarende spørsmål hvis noe er uklart. Vær varsom; det å bli stilt spørsmål kan oppleves som at det såes tvil om det som er skjedd. Spørsmålene må derfor være av en slik karakter at de skaper trygghet hos den som blir spurt og bidrar til dypere innsikt for skolen. • Omtal ikke mobberen negativt som person. Det er handlingene vi ikke aksepterer. • Forklar at det vil bli gjennomført konfronterende samtaler med den/de som mobber (først en og en hvis de er flere, deretter samlet hvis det har hensikt) • Presiser at skolen ikke vil innkalle til møte mellom den som er mobbet og den/de som mobber • Forklar i korte trekk hva som kommer til å skje i saken ○ Konfronterende møte med mobber(e) – mobbing må stoppe ○ Møte med mobber(e)s foresatte ○ Ivaretagelse av eleven som opplever mobbing (f. eks. elevsamtale, tett dialog med hjemmet, informasjon til ansatte, observasjon av klassemiljø, styrket inspeksjon, støtte fra det tverrfaglige apparatet, etc.) ○ Utarbeide utkast til aktivitetsplan med klare mål og tiltak ○ Oppfølgingssamtale med elev og foresatte innen en uke (for status i saken og gjennomgang av utkast til aktivitetsplan) ○ Iverksetting av aktivitetsplan (innen 14 dager) ○ Vurder om hjelp fra det tverrfaglige hjelpeapparatet kan være nyttig å tilby (helse/PPT)
2.Konfronterende samtale med den/de som mobber Rektor og kontaktlærer gjennomfører individuell(e) samtale(r) med den/de som har mobbet. Hvis det er flere som har mobbet, bør det etterstrebes at de ikke får anledning til å snakke seg imellom før alle involverte har vært til samtale. Kontaktlærer henter eleven i klasserommet og går sammen med han/henne til et egnet samtalerom. Det skal ikke snakkes om saken før man er kommet inn på dette rommet. Rektor gjennomfører samtalen sammen med kontaktlærer etter følgende prinsipper:

- Innled samtalen med å konstatere situasjonen, f.eks. «Jeg vil snakke med deg om Per som opplever seg mobbet. Jeg vet at du deltar i denne mobbingen.» Starten skal være kort og alvorlig, men ikke fiendtlig eller krenkende på noe vis. Eventuell dokumentasjon legges fram for mobberen. (Dette er ikke et krav, mobberens opplevelse er det tellende i saken.) Hvis dokumentasjonen er basert på uttalelser fra andre elever, refereres den generelt uten kilde.
- Det skal ikke diskuteres hvorvidt dette stemmer eller ikke. Opplevelsen av mobbing er et faktum, og dette danner premissene for den videre samtalen.
- Avslutt innledningen ved å si bestemt at mobbingen skal stoppe umiddelbart.
- Eleven får deretter muligheten til å uttale seg. Dersom responsen er preget av bortforklaringer, krav på kilder eller angrep på mobbeoffer, skal man ikke respondere – gjenta kun kravet om at mobbingen skal stoppe straks.
- Fortsett samtalen med å si at det vil bli fulgt nøye med videre. Presiser at foresatte vil bli informert samme dag.
- På dette tidspunktet i samtalen, kan det være hensiktsmessig å invitere eleven som mobber til et samarbeid ved f.eks. å spørre om han/hun har sett andre plage eleven, om han/hun har forslag til løsning som gjør det trygt for den som er blitt mobbet. Ofte kan man få positiv respons her, noe som er viktig for prosessen videre.
- Presiser at samtalen vil bli fulgt opp med nye samtaler. Angi tidspunkt.
- Hvis flere elever skal snakkes med, brukes samme fremgangsmåte på alle involverte.
- Hvis det er nødvendig med en gruppesamtale, gjøres det direkte etter at siste elev er snakket med. Da blir eleven igjen

3.Gruppesamtale (når flere har deltatt i mobbingen)

Rektor og kontaktlærer(e) gjennomfører gruppesamtalen.

I gruppesamtalen repeteres kort samtalene med hver enkelt, ellers vil de være utrygge på hva de andre har sagt. Da er det selvsagt gunstig om man kan si at de har vært samarbeidsvillige. Det viktigste er å stoppe mobbingen. Gruppesamtalen avsluttes med at det avtales et nytt møte der tema vil være overholdelse av avtalen om at mobbing må opphøre.

4.Samtale med foreldrene til den/de som har mobbet

Rektor/kontaktlærer kontakter hjemmet til den/de som har mobbet samme dag som det er gjennomført samtale med deres barn.

- Informer om hva du/dere har fått vite.
- Undersøk om hjemmet vet noe om dette.
- Informer om hvilke tiltak som allerede er vedtatt igangsatt
- Gjør avtale om et møte på skolen en av de nærmeste dagene

Rektor og kontaktlærer gjennomfører møtet som før starte med en gjennomgang av saken; konstatert situasjon, referere til eventuell dokumentasjon og innholdet i samtalen som skolen har hatt med barnet til vedkommende foresatte. Fokus på ivaretagelse av den som er mobbet, men også den som har mobbet. Forventning om at mobbing skal opphøre må tydeliggjøres.

Presisere mulighet for hjelp fra det tverrfaglige apparatet (helse, PPT eller andre instanser).

5.Oppfølgingssamtaler med den som har opplevd mobbing

Stabil kontakt med eleven som er mobbet, er viktig fordi eleven opplever å få støtte fra en voksen. Samtalene bør ta utgangspunkt i mål i elevens aktivitetsplan og hans/hennes opplevde trygghet og trivsel. Dersom krenking fortsatt skjer, er det viktig å få oversikt – både over handlingsforløp og elevens følelser.

6.Oppfølgingssamtaler med den/de som har mobbet

Samtaler med den/de elevene som har mobbet må holdes helt til mobbingen har opphørt over tid. Dette som ledd i at skolen skal følge med.

Elevens navn	
Klasse	
Ansvarlig for aktivitetsplan (Navn og yrke/tittel)	
Dato	

Eleven har ikke et trygt og godt skolemiljø.
Bakgrunnsinformasjon:
Problembeskrivelse:
Følge med:
Gripe inn:
Varsle:
Undersøke:
Iverksette egnede tiltak:
Ansvar:

Aktivitetsplan, del III - felles mal for Nomeskolen

Elevens navn	
Klasse	
Ansvarlig for aktivitetsplan (Navn og yrke/tittel)	
Dato	

Evaluering av tiltaksplan
Tiltakene evalueres på følgende måte: Evalueringsdialog: • Dag/dato: • Tidspunkt: • Form/sted:

Mål og tiltaksplan					
Mål 1:					
Evaluering av tiltak:					
Kryss av:	☐ Tiltaket sluttføres	☐	☐ Tiltaket videreføres	☐	☐ Tiltaket justeres
Ved justering - beskriv endringer og ansvar:					
Mål 2:					
Evaluering av tiltak:					
Kryss av:	☐ Tiltaket sluttføres	☐	☐ Tiltaket videreføres	☐	☐ Tiltaket justeres
Ved justering - beskriv endringer og ansvar:					
Mål 3:					
Evaluering av tiltak:					
Kryss av:	☐ Tiltaket sluttføres	☐	☐ Tiltaket videreføres	☐	☐ Tiltaket justeres
Ved justering - beskriv endringer og ansvar:					

Kontaktlaus

Tenk om
nokon banka på døra mi
ein dag
og spurde om eg var heime

Tenk om
nokon ringde i telefonen
ein kveld
og spurde om eg ville bli med ut

Tenk om
nokon kom til meg
på kino
og spurde om å få sitja ved sida mi

Tenk om
nokon ville seia
orda:
-kom, venen min.

Alf Haugland

Tilgjengelige dokumenter

I forbindelse med et tidligere tilsyn fra Fylkesmannen våren 2012 er det utarbeidet en rekke vedlegg i form av maler, sjekklister, møteplaner m.m.

Disse legges ikke til i dette dokumentet, men kan gjøres tilgjengelige for den enkelte ved henvendelse til skolens administrasjon.

Vedleggene for skolen inneholder

1. Møteplan for skolens rådsorganer for brukermedvirkning
2. Sjekkliste for elevenes skolemiljø og brukermedvirkning

Tilleggsmateriell og linker

- <https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/mobbing/>
- <https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/mobbing/filmer-boker-og-verktoy/spekter-kartleggingsverktoy/>
- https://laringsmiljosenteret.uis.no/getfile.php/13131383/L%C3%A6ringsmilj%C3%B8senteret/Pdf/Om%20senteret/Innblikk_PDF.pdf
- <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/>
- <https://www.udir.no/nullmobbing>
- <http://dembra.no/laeringsressurser/>
- <http://www.fug.no/skolemiljoe.403968.no.html>
- <https://www.ung.no/mobbing/>
- <http://barneombudet.no/dine-rettigheter/mobbing/hva-er-mobbing/>

Opplæringslovens kapittel 9A

Et trygt og godt skolemiljø for alle elever på Lunde 10-årige skole

Skolens tilleggsdokumenter

Skoleåret 2019-2020

Skolens forståelse for §9A– Lunde 10-årige skole

Hva legger vi i begrepet nulltoleranse mot krenkelser og mobbing?

1. Vi skal ikke tolerere noen form for krenkelser
2. Vi griper inn, varsler og undersøker hver gang vi ser- eller blir gjort kjent med at krenkelser skjer
3. Nulltoleranse for krenkelser forebygger mobbing

Hvordan kan skolen sikre at hele personalet praktiserer nulltoleranse mot krenkelser og mobbing?

1. Nulltoleranse og praktisering av dette holdes høyt i skolens virksomhet
 - a. Felles info til personalet ved skolestart
 - b. Fast sak på teammøter/trinnmøter og SFO hver uke
 - c. Regelmessig i personalmøter/trinnmøter (også 1-10)
 - d. I medarbeidersamtale som gjennomføres etter oppsatt plan
 - e. I lærende møter som er spesielt rigget til drøftinger vedr. § 9A
2. Informasjon om enkeltsaker til hele personalet
 - a. Forebyggende; å forstå/håndtere eleven på en måte som ivaretar trygghet og trivsel for individet og fellesskapet
 - b. Som en del av aktivitetsplikten; hva er det vi observerer?
 - c. Som del av en undersøkelse; hvem-hva-hvor skal vi se etter?
 - d. Som del av en aktivitetsplan; hvordan kan fellesskapet følge med- og støtte opp om elever som blir krenket og elever som krenker?
 - e. Som kompetanseutvikling; deling av kunnskap og erfaringer, både i forhold til aktivitetsplikt og forebyggende arbeid

Hva kan være utfordrende når det gjelder begrepet nulltoleranse mot krenkelser og mobbing?

1. Vi skal være bevisste på at ulike voksne kan ha ulik forståelse av begrepet. Dette kan føre til ulike tolkninger og ulik praksis. Tilsvarende kan skje blant elever og foresatte.
2. Å gripe tak i alt – alltid. Elevkunnskap og situasjon kan påvirke våre avgjørelser og type inngripen. Hvordan vi handler er viktig, både for den som blir krenket og den som krenker.
3. Det finnes «avtaler» rundt enkeltelever med særskilte behov eller store atferdsutfordringer. Slike «avtaler» er basert på forståelse og tilpasninger jf definerte vansker hos den aktuelle eleven. Slike avtaler fristiller oss ikke fra inngripen og varsling ift § 9A.
4. Aktivitetsplikten må ikke under noen omstendighet forveksles med det å sette anmerkning; en anmerkning eller loggføring av hendelse som tilsvarer anmerkning erstatter IKKE inngripen, varsling og undersøkelse.

Nulltoleranseforståelse, forts. – Lunde 10-årige skole

Hvordan kan du praktisere nulltoleranse mot krenkelser og mobbing og samtidig ivareta elever som ytrer seg negativt om andre?

Vi kan praktisere nulltoleranse og ivareta alle parter gjennom

- Arbeid med klassemiljø
 - Elever som regulerer hverandre
 - Elever som har mot til å si ifra
 - Bruk av aktiviteter som skaper samhold
 - Være raus med ros og råd
 - Skille mellom person og handling
- Elevsamtaler en til en
- Arbeid med relasjoner elev-elev og elev-voksen.
- Formidle og praktisere at alle skal bli sett og hørt – med respekt. Elevens stemme er viktig.
- Lav terskel for kontakt hjem – det trykker alle parter
- Utviklingssamtaler – arbeid med sosiale mål, individuelt og på klassenivå
- Foreldremøter – bevissthet om gruppedynamikk og hva som forebygger mobbing
- Bruk av aktivitetsplaner med tydelig problemstilling, tiltaksbeskrivelser m.m.

Hvordan kan du engasjere elever og foreldre i arbeidet med å tolke og praktisere nulltoleranse mot krenkelser og mobbing?

Engasjement hos elevene kan skapes gjennom

- Elevsamtaler
- Tett hjem-skole-samarbeid
- Samtaler i klasserommet
- Å legge til rette for aktiviteter som skaper samhold og gode relasjoner
- Å styrke elevene i troen på at det hjelper å si ifra, både som medelev og hvis det rammer en selv
- Elevråd og trivselsledere – de skal være gode forbilder
-

Engasjement hos foreldre kan skapes gjennom

- Gjennomgang av nulltoleransen i møte med klassekontakter og på foreldremøter
- Diskusjonsgrupper eller bruk av case på foreldremøter
- Engasjement i FAU: Holdningsskapende arbeid – «Alle skal med!»
- Å formidle tydelige forventninger i utviklingssamtaler
- Å bevisstgjøre foreldre på betydningen av deres engasjement
- Åpenhet og lav terskel for kontakt hjem-skole – sammen er vi gode!
- «Holde det varmt» gjennom hele skoleåret

Sårbarhetsanalyse – Lunde 10-årige skole

Hvilke situasjoner er sårbare? «Kunnskap om sårbare situasjoner krever at hver enkelt er i forkant, følger planer og rutiner og planlegger for det uforutsette.»	Hvem skal vi følge med på? «Alle kan oppleve krenkelser. Derfor skal vi følge med på alle.»
Generelt: • Arenaer hvor voksne ikke er tett på • Når en voksen er alene med mange elever • Ved «løsere» organisering Konkret: • Pausene, inkl. ballbingen • Inn og ut av klasserom / base / garderobe • Ved av- og påkledning og dusjing i gymtimer • Alle overganger ved skifte av aktivitet • Alle forflytninger fra et rom til et annet • Til- og fra kroppsøvingstimene • Tur- og aktivitetsdager • Heldagsprøver med ulike tidspkt. for hjemreise • Vikartimer • Konkurranser • Valgprosesser i åpen klasse • Skoleveg og buss	• Elever med aktivitetsplan • Elever med kjente utfordringer av ulike slag • Elever som er lette «å trekke opp» • Elever som tør å si ifra («pay back») • De stille, tilbaketrukkne elevene ○ De kan selv være utsatt for krenkelser ○ De opptrer tilbaketrukket fordi miljøet rundt dem oppleves utrygt • De «veldig gode venninnene» ○ Kroppsspråk og «blikking» ○ Baksnakking og intriger ○ Hierarki og alliansedannelser ○ Innenfor- og utenforskap. • «Småledere» / «supportere» som ○ Er der det skjer ○ Trekker i tråder ○ Fyrer oppunder ○ Ikke stopper andre som krenker
Hva skal vi se etter/følge opp? «Vi varsler og undersøker all mistanke og kjennskap. Vi setter inn tiltak når eleven ikke har det trygt og godt på skolen.»	Hvordan skal vi følge med? «Et voksent, ansvarlig og kompetent blikk vil kunne fange opp signaler på at elever mistrives, opplever utenforskap eller utsettes for krenkelser.»
Vi følger med på • Dårlig kroppsspråk og «blikking» • Negativ atferd ○ De som bevisst tar ukloke valg ○ De som tester grenser • Atferdsendringer • Endringer i gruppesammensetning Vi griper inn ved • Konkrete tilbakemeldinger fra elever • Stygg språkbruk • Nedsettende kommentarer og baksnakking • Utestengelser • Åpenbare konflikter • Knuffing, slåssing og lekeslåssing • Krenkelser i sosiale medier • Brudd på skolens regler for øvrig • Brudd på skolens nulltoleransepunkter	• Bruke elevundersøkelser • Bruke elevsamtalene aktivt, gjerne ved felles mal ○ Sikre innsikt i elevmiljøet ○ Formidle ønsket om å ivareta eleven • Snakke med elevene om hva vi ser etter • Bruke kollega/medlærer til observasjon ○ Observasjonsoppdrag ○ Se situasjonen med «andre briller» • Bruke team- og personalmøter ○ Dele informasjon ○ Drøfte observasjoner ○ Orienterer om nye «trender» i elevmiljøet • Være bevisste på de sårbare situasjonene • Være tilstede i de sårbare situasjonene • Være ekstra nøye med inspeksjon • Erobre klasserommet, ha kontroll fra start til slutt • Ikke la elever gå alene uten at dette er undersøkt • Oppsøke situasjoner hvor vi opplever uro og støy • Ta alle innspill fra elever og voksne på alvor • Ha lav terskel for kontakt hjem

Sårbarhetsanalyse – Lunde 10-årige skole (småtrinnet)

Sårbare situasjoner	Forebyggende tiltak	Behov for endring
Arenaer hvor voksne ikke er tett på	En må være tilstedeværende med så godt det lar seg gjøre.	
Når en voksen er alene med mange elever	Stram struktur og forutsigbarhet.	
Ved løse organisering	Elevene har innarbeidet faste, men få rutiner. Faste sitteplasser på konserter, faste rekker osv.	
Pausene, inkl. ballbingen	Inspeksjon må følges opp og være tidlig ute. Viktig at alle er informert om elever med spesielle behov.	
Inn og ut av klasserom / base / garderobe	Fordele de voksne. Holde oppsyn med enkeltelever hele tida. Stiller også opp på rekke utenfor klasserom.	
Ved av- og påkledning og dusjing i gymtimer	Må være en voksen i hver garderobe. Stadig påminnelser om hvordan man oppfører seg i garderobe, svømmehall osv.	
Alle overganger ved skifte av aktivitet	Faste rutiner. Rutiner for forflytning.	
Alle forflytninger fra et rom til et annet	Faste plasser i rekka.	
Til- og fra kroppsøvingstimene	Gå samlet, rekkevis.	
Tur- og aktivitetsdager	Rekker, fløytesignal, spise samlet, følge med på «smålederne» og gruppedynamikk.	
Heldagsprøver med ulike tidspkt. for hjemreise		
Vikartimer	Vikar må være forberedt.	
Konkurranser	Unngå å spille på konkurranser i timene.	
Valgprosesser	Foregår ved trekning. Hemmelig valg.	
Skoleveg og buss	Bussvakter på plass.	

Sårbarhetsanalyse – Lunde 10-årige skole (mellomtrinnet)

Sårbare situasjoner	Forebyggende tiltak	Behov for endring
Arenaer hvor voksne ikke er tett på	Fordele ansvar og ressurser i overgangssituasjoner. F.eks lage lister for hvem som har ansvar i gangen når elevene skal ut.	
Når en voksen er alene med mange elever	Hvordan organiserer man undervisningen? Man kan forebygge mye med å være tydelig voksen, dele inn i gode elevgrupper osv. Om man kommer i vanskelige situasjoner så har voksne behov for hjelp fra andre voksne. Hva gjør vi da? Forslag om callinganlegg, ev ha med mobiltlf.	
Ved løsere organisering	Ha fokus på rammer og ha god organisering. Ansvarliggjøre elevene. Elevene må få god info på forhånd.	
Pausene, inkl. ballbingen	Veilede elevene på hvordan man lager gode lag i bingen, og snakke i klassene om fairplay.	
Inn og ut av klasserom / base / garderobe	Se kommentar om garderobesituasjon.	
Ved av- og påkledning og dusjing i gymtimer Alle overganger ved skifte av aktivitet Alle forflytninger fra et rom til et annet	Lage garderobegrupper med «riktig elevsammensetting» Samtale med elevene om gode rutiner. Gode rutiner.	
Til- og fra kroppsøvingstimene	Gå sammen med elevene. Vurdere etter alder og classesammensetting. Vente med å gå alene til etter «sykkellappen».	
Tur- og aktivitetsdager	Se punkt for «løsere organisering». Sikre at alle går sammen med noen. Voksen først og sist.	
Heldagsprøver med ulike tidspkt. for hjemreise	Ikke aktuelt.	
Vikartimer	Klasseperm må ligge oppdatert i klasserommet. Vikar kan ikke komme 5 på halv ni, vikar må komme tidnok til å få beskjeder og info om klassen.	
Konkurranser	«Fair play» og takke for kampen-rutiner. «Tap og vinn med samme sinn»	

	Må konkurranser alltid ha en vinner? Ikke velge konkurranser som går på personlige egenskaper osv. Bruke lag.	
Valgprosesser	Elever må ha plettfriandel for å ta verv.	
Skoleveg og buss	Forebygge med elevsamtaler og klassens time.	

Sårbarhetsanalyse – Lunde 10-årige skole (ungdomstrinnet)

De fleste av våre forslag til forebyggende tiltak er slike ting vi allerede gjør. Vi prøver å gjennomføre så godt det lar seg gjøre. Det som er viktig er at alle praktiserer disse tingene, slik at elevene møter konsekvente og samkjørte voksne i sin skolehverdag.

Sårbare situasjoner	Forebyggende tiltak	Behov for endring
Arenaer hvor voksne ikke er tett på Pausene, inkl. ballbingen	Inspeksjonsrutiner «Uformell inspeksjon» (voksne sirkulerer i området) («elevinspektører»)	
Når en voksen er alene med mange elever	Ha alltid med mobiltelefon	
Ved løsere organisering	Gi tydelige beskjeder om hva som forventes. Følge opp dersom forventningene ikke innfris. Stramme inn på bruk av base og grupperom til undervisning/gruppearbeid.	
Pausene, inkl. ballbingen	Flere voksne ute i pausene.	
Inn og ut av klasserom / base / garderobe	Lærer sørger for at alle går ut	
Ved av- og påkledning og dusjing i gymtimer	En lærer bør være tilstede i garderoben.	Alle gymlærere må praktisere dette.
Alle overganger ved skifte av aktivitet og forflytning mellom rom	Gi tydelige beskjeder om hva som forventes. Følge opp dersom forventningene ikke innfris.	
Tur- og aktivitetsdager	Alle voksne er sitt ansvar bevisst. Husk førstehjelpsutstyr, telefon og evt medisiner. Gi info til kontoret om fravær.	
Heldagsprøver med ulike tidspkt. for hjemreise	Følge opp at elevene skal dra hjem når heldagsprøver er gjennomført. Dette kan også gjelde andre ganger når skoledagen avsluttes tidligere.	Alle voksne må informere elevene om dette. Den voksne som egentlig har time må ta på seg å se etter elevene hvis timen avsluttes før/ vi kommer tilbake fra tur ol.
Vikartimer	Informere vikarer grundig. Hjelp vikaren.	
Valgprosesser	Gi tydelige beskjeder om hva som forventes. Lærer velger som hovedregel grupper og lag.	
Skoleveg og buss	Informere elevene om hva som forventes. Oppfordre bussjåførene til å informere skolen om hendelser. Busselskapene har sikkert regelverk som kan håndheves sterkere? Forslag: Elever som ikke oppfører seg på skoleveg må følges av en foresatt/ nektes busstilgang.	

